

UMĚLECKÉ ZPRÁVY I.

Náš směr, revue pro kreslení a umělecká řemesla, je vydáván od roku 1910, na několik let přerušila jeho práci válka, nyní vychází šestý ročník. Tento časopis byl založen především pro potřebu učitelů kreslení a není pochyby, že svoje čtenáře dobře informoval. Anketa o pěstování lidového ornamentu ve škole, statě a jednotlivá čísla Našeho směru věnovaná výšivkám, hračkám atd. byly souborem názorů, a scházelo-li některé mínění, nebylo to vinou časopisu, jehož vůle byla dobrá. Náš směr neobracel se k novému současnému umění a jeho názory nebyly vždy mladé, leč ty novoty, jimž stranil a jež provedl, byly poměrným pokrokem a tehdy snad vším, čeho se mohlo dosáhnouti. Za změněných poměrů nový ročník patrně nepřestane na pouhém stylizování a kreslení dle přírody. Jeho druhé číslo přináší mimo jiné významné statě článek Psaní a psané práce, Umění v krajkářství a otiskuje Čapkovu úvahu Ještě umělecká výchova, psanou u příležitosti vydání krásné Švarcovy knihy Výtvarné projevy dítěte.

Obchod s obrazy vynášel vždy a všude více zprostředkovatelům než malířům. U nás jsou obchodníci (až na malé výjimky) horší než jinde. Ve Francii jest mnoho kupců, již se oddali svému obchodu s vášní nadšených sběratelů, jsou znalci svého oboru, někteří zasloužili se o mladé umění, jiní vydělali mnoho peněz tím, že objevili v neznámém malíři mistra, opětně jiní, když rozpoznali dobrou malbu, zavázali si malíře smlouvou, nelitující nákladu na jeho práci, mnohdy poskytovali malířům úvěru — krátce mnozí z obchodníků vedli si jako lidé znalí svých věcí. Zachovávajíce živý styk s uměním — aspoň mu neškodili. (Svých peněz neztráceli ovšem ani tito obchodníci.) — U nás obchodníci s obrazy nedbají zhola o nic než o zisk a nevkus bohatého obecnstva.

Bez rizika (mají většinou obrazy jen v komisi), bez znalostí a bez vlastní práce, jen prostřednictvím obchodních jednatelů „umělecký závod“ utěšeně prospívá a jeho majitel bohatne. Takto nabyté peníze jsou odporné, a to tím spíše, že jsou hromaděny za zadržené mzdy malířů, již mrou hladý. — Složení „uměleckého závodu“ jest takovéto: Obchodník mívá množství špatně placených agentů, kteří rozvážejí podle adresáře nebo jen tak maně prodejné kýče, jejich obchod jest většinou obchodem podomním. Jindy agent, přijeda do panenského města (to jest tam, kde umělecký pud obecnstva dosud spí), uspořádá v hotelovém pokoji výstavu a čipernou řečí má návštěvníky ke koupi: To se hodí novomanželům nad psací stůl, příbuzným k narozeninám — a tento krásný kousek není vůbec na prodej, leč mohl byste jej vyhrát, koupíte-li si číslo. Několika takovými návštěvami získá jednatel kmenových zákazníků. Někteří obchodní jednatelé cestují, prodávajíce i reprodukce, dříve k tomu bylo třeba jakéhosi úředního povolení, jež se udělovalo jedné osobě buď jen pro Čechy nebo jen pro Moravu, a tu, aby obchod kvetl ve velkém, tvořily se svazky podnikavců. V ušlechtilém závodění bohatli až do chvíle, kdy mladší z obou, opouštěje mateřský závod, si řekl: Mám již dost peněz, abych si založil vlastní obchod a vydělával ještě rychleji. — Ubohý vkus, jenž jest nyní téměř obecný, byl k nám zavlečen těmito obchodníky, oni jej kolportují, oni mají malíře k špatné práci, neboť je nutí malovati lživě. Z jejich popudu vyrábějí se nejprodejnější dráždivé akty, obrazy s dějem, stará Praha, chaloupky atd. Jsou známy neshody mezi umělci a těmito závody a leckterá křivda vyšla najevo, leč kolik je neznámých malířů, kteří donuceni k obchodnímu styku s těmito lidmi, přišli zkrátka. Právě provedená organizace hmotných zájmů a zamýšlená vlastní umělecká prodejna jest věcí více než naléhavou.

Kmen přináší článek Podzimní salón v Paříži, v němž Karel Teige, nepomýjeje nižádné z rozptýlených zpráv o uměleckých proudech, tvoří si úsudek o směru francouzského malířství. Podzimní salón zklamal — dí. Je trapný úpadek této kulturní instituce, která po deset let před válkou byla vedle Nezávislých jediným řečištěm dravého vývojového proudu. Přes mnoho nevšedních talentů je celkový soubor nudný a neživý;

řekli byste spíše, až na pár výjimek, že jsou to Artistes Françaises! Je rozhodně tradičnější, než se čekalo, a žel školáctější, než bychom byli mysli. Tím nemáme na mysli pouze eklektiky a konzervativce, avšak školáctvím je též povážlivě vzrůstající laciný pseudoexpresionismus, zaplavující pomalu celou Evropu. Forma velice obratně odkoukaná od Matisse, obraz bezobsažný, hluchý. Je docela jedno, vykrádá-li někdo Moneta či kopíruje-li kohokoliv z fauvistů. Není tu stopy po nových cestách, není nových pruhledů. I nejkrásnější obrazy jsou jakoby mrtvým bodem uprostřed konfúzní dezorientace, která se přirozeně obrací spíše zpět než kupředu. Tzv. kubisté jsou letos v mizivé menšině a všeobecně se o nich mlčí. Početně převládá průměrná salónní malba, tu modernější, onde zpátečnickější, ale vždycky zaručeně kompromisní; zkratka umění pro P. T. obecnostvo — „oeuvres mort-nées“.

Kreslíři ze Šibeniček. (X. výstava sdružení českých umělců — grafiků, Topičův salón) Česká karikatura nemá téměř minulosti, z jejích starších malířů lze uvést Alše a Mánesa. Oba umělci zabývali se karikaturami jen čas od času, náhodně, leč tyto nemnohé kresby patří k nejlepším. Krejčík, poněkud povídeňštělý kreslíř Palečka, je snad osobností dosti výraznou, aby byl rovněž uváděn. Většina soudobých karikaturistů sdružila se kolem Šibeniček. Do počtu chybí Kupka, dosud nepřítomný Gellner a práce několika umělců, jež celkem jsou více malíři než karikaturisty. Znakem karikatury jest škleb, horlení, výsměch, snaha opravovati, nebázeň ukázati špatnost a přehnatí ji; karikatura je tendenční v nejširším smyslu. — Dílo Kratochvílovo je toho druhu. Zájem Studničkův neobrací se vždy ke karikatuře, leč kdykoliv se tak stane, vzniká karikatura dokonalá. — Josef Lada, nadán především humorem, vidí svět jako zvěřinec a obráceně zvěřinec jako svět. Duch nicoty v Ladových kresbách nevane, leč jeho smích je živlem sdostatek karikaturistickým. — Úspěch Boettingerův tkví patrně v lehkém vtipkování, jeho kresby vytykají směšnosti bez zaujetí, budíce veselost nikoho nepohoršují. — Sedm prací Pelcových zjevuje kreslíře hbitého postřehu a ruky. — Malíři A. Moravec a V. Rada nestanou se dozajista karikaturisty; především charakteristika obou jest pevná, leč nesdružena hrubě s výbojem a bez vlastností karikatur, setr-

vává na hodnotě dobrých kreseb. Není pochyby, že karika-
turistické práce těchto mladých malířů směřují se s ostatní
jejich činností, kdyby karikaturu pečlivěji odlišovali, dozajista
by se jí zmocnili.